

PRITARTA
Kauno A.Martinaičio dailės
mokyklos tarybos
2016 m. rugpjūčio 24 d.
protokolu Nr. (PP)-1.5-02

PATVIRTINTA
Kauno A.Martinaičio dailės
mokyklos direktoriaus
2016 m. rugpjūčio 29 d.
įsakymu Nr. (V)-1.4-45

KAUNO A.MARTINAIČIO DAILĖS MOKYKLOS PAGRINDINIO DAILĖS FORMALŪJŲ ŠVIETIMĄ PAPILDANČIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Programa parengta, atsižvelgiant LR Švietimo ir mokslo ministro 2015 sausio 27 d. Įsakymu Nr. V-48 patvirtintas „Rekomendacijas dėl meninio formalųjų švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo“, remiantis Kauno A.Martinaičio dailės mokyklos individualiomis ir neformalaus vaikų švietimo programomis, susiformavusia mokyklos tradicija.
2. Programa skirta 12-18 metų mokiniams, baigusiems pradinio dailės FŠPU ugdymo, kitą dailės neformaliojo vaikų švietimo programą ir kitiems dailei gabiems vaikams.
3. Programos trukmė 4 metai.
4. Mokomasi grupėse, vidutinis mokinių skaičius grupėje – 10.
5. Programai įgyvendinanti įrengta ugdymo bazė :
 - 5.1. dailės dalykams pritaikyti kabinetai su molbertais, stovais, stalais, specialiu apšvietimu;
 - 5.2. mokomųjų dalykų dirbtuvės su įranga: grafikos spaustuvė su spausdinimo staklėmis; keramikos dirbtuvė su žiedimo staklėmis, degimo krosnimis; kitos dirbtuvės su dalykui reikalinga specialia įranga;
 - 5.3. kompiuterinė, demonstracinė įranga;
 - 5.4. modeliai ir vaizdinės priemonės natūros studijoms, kita vaizdinė, informacinė ir metodinė medžiaga;
 - 5.5. biblioteka, metodinis kabinetas;
 - 5.6. parodoms pritaikytos erdvės su ekspozicine įranga.

II. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR STRUKTŪRA

6. Programos tikslas – nuosekliai ir sistemiškai plėtoti dailės srities žinias, gebėjimus, įgūdžius, ugdyti kultūrinį sąmoningumą, suteikti bendrųjų ir dalykinių dailės kompetencijų, tenkinti dailės pažinimo ir individualios kūrybos poreikius.
7. Programos uždaviniai:
 - 7.1. atskleisti mokinių kūrybinius ir meninės raiškos gebėjimus;

- 7.2. formuoti įgūdžius ir gebėjimą naudotis įvairių dailės sričių meninės raiškos priemonėmis, išbandant įvairias dailės technikas ir technologijas;
- 7.3. supažindinti su Lietuvos ir pasaulio kultūriniu paveldu bei šiuolaikiniais meniniais reiškiniais, ugdant gebėjimus analizuoti, interpretuoti, vertinti kūrybos rezultatus;
- 7.4. ugdyti sociokultūrinius poreikius.
8. Programą sudaro šie dalykai:
 - 8.1. piešimas;
 - 8.2. tapyba;
 - 8.3. skulptūra;
 - 8.4. kompozicija;
 - 8.5. dailėtyra.

III. PIEŠIMAS

9. Piešimo paskirtis – padėti suvokti tikrovės formų įvairovę, formuoti jų perteikimo bei studijavimo (tūris, forma, proporcijos, struktūra, šviesa, šešėlis ir pan.) įgūdžius. Piešimas apima studijinį (struktūrinis, analitinis, konstruktyvinis, kompozicinis ir kt.), eskizinį bei interpretacinį piešinį.
10. Piešimo tikslas – ugdyti gebėjimus regimo pasaulio trimačius objektus atvaizduoti plokštumoje, naudojantis įvairiomis piešimo priemonėmis ir technikomis; įgyti kūrybinei raiškai reikalingų žinių ir įgūdžių.
11. Piešimo uždaviniai:
 - 11.1. suteikti žinių apie piešimo technines priemones bei jų panaudojimo galimybes, formuoti darbo jomis įgūdžius, nuosekliai įvaldyti piešimo technikas;
 - 11.2. suteikti teorinių ir praktinių žinių apie akademinio piešinio formavimo principus;
 - 11.3. mokyti analizuoti, suvokti, interpretuoti vaizduojamą objektą;
 - 11.4. lavinti pastabumą, nuosekliai formuoti ir tobulinti praktinius piešimo įgūdžius atvaizduojant natūrą, kūrybinėms idėjoms fiksuoti, ugdyti gebėjimus tikslingai naudoti plastines raiškos priemones;
 - 11.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.
12. Piešimo veiklos sritys:
 - 12.1. piešimo techninių priemonių pažinimas ir darbo įgūdžių jomis formavimas, nuoseklus piešimo technikų įvaldymas;
 - 12.2. trimačio vaizdo perteikimas plokštumoje, teorinis ir praktinis piešinio formavimo principų įsisavinimas;
 - 12.3. natūros objektų studijavimas, fiksavimas, analizavimas;
 - 12.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas.
13. Piešimo mokymas:
 - 13.1. Piešimo mokymosi trukmė – 4 metai.
 - 13.2. mokomasi 3 valandas per savaitę;
 - 13.3. užsiėmimai vyksta klasėse, gamtoje, muziejuose, galerijose ir kt.;
 - 13.4. mokoma individualizuotai, lanksčiai pritaikant piešimo užduotis, laiduojančias mokinio gebėjimų plėtotę. Siekiama ugdyti pastabumą, nestandartišką analitinį – kūrybinį mąstymą;
 - 13.5. pamokų metu derinamas teorinių žinių įsisavinimas su praktinių įgūdžių formavimu. Taikomi metodai – stebėjimas, fiksavimas, analizavimas, interpretavimas, vertinimas, aptarimas.

14. Mokinių pasiekimai:

Nuostatos: Siekti nuosekliai įvaldyti piešimo priemones ir technikas, bei jas savitai panaudoti. Tyrinėti, analizuoti natūrą ir pažvelgti į ją piešėjo akimis. Siekti ištraukti į piešimo procesą ir juo mėgautis. Pasitikėti savo gebėjimais. Vizualizuoti savo mintis ir idėjas piešiant	
1. Veiklos sritis: Piešimo techninių priemonių pažinimas ir darbo įgūdžių jomis formavimas, piešimo technikų įvaldymas	
Esminis gebėjimas: sąmoningai naudotis piešimo techninėmis priemonėmis, valdyti ir rinktis piešimo technikas	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Gebėti naudotis piešimo techninėmis priemonėmis ir tikslingai jas pasirinkti	1.1.1. Teisingai vartoti piešimo sąvokas ir terminologiją; 1.1.2. Skirti piešimo priemones; 1.1.3. Išbandyti įvairias atskirų piešimo priemonių panaudojimo galimybes, išmanyti darbo jomis specifiką
1.2. Valdyti piešimo technikas ir sąmoningai jomis naudotis	1.2.1 Skirti ir apibūdinti piešimo technikas; 1.2.2 Išbandyti skirtingas piešimo technikas, išmanyti darbo jomis specifiką ir teikiamas raiškos galimybes
2. Veiklos sritis: Teorinis ir praktinis klasikinio piešinio formavimo principų įsisavinimas	
Esminis gebėjimas: suprasti piešinio formavimo principus ir sąmoningai naudotis jais	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Komponuoti piešinį	2.1.1. Nusakyti pagrindinius komponavimo principus; 2.1.2. Įkomponuoti objektą lape; 2.1.3. sukombonuoti objektus tarpusavy
2.2. Nustatyti vaizduojamų objektų proporcijas ir proporcijų santykius	2.2.1. Žinoti ir taikyti empirinius proporcijų matavimo būdus; 2.2.2. nustatyti objekto proporcijas ir jas fiksuoti plokštumoje; 2.2.3. nustatyti atskirų objektų proporcijų santykius
2.3. Vaizduoti trimačius objektus ir erdvę, taikant linijinės ir toninės perspektyvos principus	2.3.1. Nusakyti centrinės ir kampinės perspektyvos principus ir juos taikyti; 2.3.2. taikyti toninės perspektyvos vaizdavimo principus
2.4. Modeliuoti apimties formas ir erdvę	2.4.1. Modeliuoti ir lyginti skirtingus tonus, skirti tono niuansus; 2.4.2. tonu perteikti šviesą ir šešėlį; 2.4.3. nusakyti kamuotų ir apvalių figūrų modeliavimo ypatybes; 2.4.4. atskleisti šviesos ir daikto formos sąveiką
2.5. Tikslingai naudoti piešimo plastinės raiškos elementus	2.5.1. Įvardinti piešimo plastinės raiškos elementus; 2.5.2. Atskleisti jų naudojimo galimybes
3. Veiklos sritis - Piešimo objektų studijavimas, fiksavimas, analizavimas	
Esminis gebėjimas: nuosekliai ir kūrybiškai gilinti supančios aplinkos atvaizdavimo (piešimo iš	

natūros) įgūdžius	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Atvaizduoti įvairaus sudėtingumo natūros objektus	3.3.1. Perteikti vaizduojamo objekto konstrukciją; 3.1.1 pastebėti ir užfiksuoti esminius piešiamų objektų bruožus bei ypatybes; 3.1.2 perteikti toną, medžiagiškumą; 3.1.3 perteikti žmogaus veido ir kūno proporcijas, minimaliai išmanyti plastinę anatomiją
3.2. Atvaizduoti objektų grupes bei erdvę	3.2.1. Sustatyti daugiaplanį konstrukcinį piešinį; 3.2.2. pastebėti ir fiksuoti objektų skirtumus (proporcijų, formos, konstrukcijos, tono, apšvietimo, paviršiaus charakterio ir pan.)
3.3. Rinktis keliamus uždavinius atitinkančius piešimo būdus	3.3.1 Išmanyti eskizinį, studijinį piešinį. 3.3.1 skirti konstruktyvinį, interpretacinį, eksperimentinį piešimą bei žinoti jo paskirtį
3.4. Analizuoti natūrą bei piešinį (jos atvaizdą)	3.4.1 Pastebėti ir fiksuoti formos ir tono niuansus; 3.4.1 perteikti visumos ir detalės santykį; 3.4.1 lyginti natūrą ir piešinį, bei kelis piešinius tarpusavy
4. Veiklos sritis: Kūrybiškumo ugdymas ir individualaus požiūrio formavimas	
Esminis gebėjimas: Kūrybiškai perteikti natūrą, tikslingai rinktis piešimo būdus, plastines priemones ir technikas	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Tikslingai rinktis ir kūrybiškai naudoti piešimo priemones bei technikas	4.1.1. Pasirinkti piešimo priemones ir technikas individualiam sumanymui perteikti. 4.1.2. išbandyti eksperimentines piešimo technikas ir piešinio formavimo būdus; 4.1.3. siekti individualumo formuojant piešimo braižą
4.2. Kūrybiškai perteikti ir interpretuoti fiksuojamą medžiagą savo darbuose	4.2.1. Susipažinti su piešimo plastinės kalbos istorine raida; 4.2.2. tinkamai pasirinkti piešimo plastinės kalbos priemones piešinio idėjai perteikti; 4.2.3. išbandyti interpretavimo būdus ir galimybes bei taikyti juos piešiant; 4.2.4. formuoti individualų požiūrį į natūrą ir ją kūrybiškai perteikti
4.3. Dalyvauti piešinių parodose, projektuose ir pan.	4.4.1. Pritaikyti įvaldytas piešimo technikas ir priemones kūrybiniame piešime; 4.4.1. savarankiškai piešti, mokėti kelti individualius tikslus

15. Piešimo turinys pagal veiklos sritis:

- 15.1. Piešimo techninių priemonių pažinimas ir darbo įgūdžių jomis formavimas, nuoseklus piešimo technikų įvaldymas. Susipažįstama su įvairiomis piešimo priemonėmis (pieštukas, grafitas, anglis, sepija, kreida, trintukas, tušas, flomasteris ir

pan.), išbandomos įvairios jų panaudojimo galimybės ir nuosekliai formuojami darbo jomis įgūdžiai. Išbandomos ir įvaldomos įvairios sausos ir šlapios piešimo technikos. Susipažįstama su netradicinėmis piešimo priemonėmis ir eksperimentinėmis technikomis.

- 15.2. Trimačio vaizdo perteikimas plokštumoje, teorinis ir praktinis klasikinio piešinio formavimo principų įsisavinimas. Susipažįstama su piešimo plastinės kalbos elementais (taškas, linija, dėmė, štrichas), bei jų panaudojimo galimybėmis. Mokomasi nustatyti piešiamo objekto bei jo dalių proporcijas, atskirų daiktų dydžių santykį. Susipažįstama su klasikiniiais komponavimo principais (piešimo lapo geometrija, erdvės dalinimas, simetrijos ašys, optinis centras ir jų sąveika), linijine perspektyva (horizontas, žiūrėjimo taškas, centrinė ir kampinė perspektyva, fokusų taškai) ir tonine perspektyva. Mokomasi modeliuoti skirtingus tonus bei juos niuansuoti, plečiama tonų skyrimo geba. Mokomasi modeliuoti kampuotas ir apvalias formas, perteikti šviesą ir šešėlį, suprasti formos ir šviesos tarpusavio sąveiką. Susipažįstama su klasikinio piešimo proceso metodine eiga, piešinio tolygaus formavimo principas, viso proceso metu išlaikant piešiamo objekto komponavimo, konstravimo, proporcijų perteikimo ir plastinės struktūros visumą.
- 15.3. piešimo objektų studijavimas, fiksavimas, analizavimas. Piešiami įvairaus sudėtingumo natūros objektai, pradedant nuo elementarių geometrinių figūrų palaipsniui pereinant prie sudėtingesnių skirtingų medžiagų ir įvairių paviršių daiktų piešimo. Mokomasi suprasti vaizduojamo objekto konstrukciją, perteikti toną bei jo niuansus, medžiagiškumą, tekstūrą, faktūrą, minkštų ir kietų kūnų paviršių, pastebėti ir užfiksuoti esminius piešiamų objektų bruožus bei ypatybes. Mokomasi piešti sudėtingus objektus, gamtines ir architektūrines formas bei objektų grupes perteikiant erdvę (natiurmortas, interjeras, architektūrinių objektų piešiniai, architektūrinis peizažas). Įgyjama bendrųjų žinių apie žmogaus anatomiją, galvos ir figūros proporcijas bei konstrukciją, piešiant portretą ir figūrą, mokomasi perteikti portretinį panašumą, charakterį, figūros plastiką, judesį. Siekiama nuosekliai analizuoti natūrą, lyginti ją ir piešinį, suvokti piešiamų objektų formos esmę, pastebinti niuansus. Piešiami eskiziniai, studijiniai, interpretaciniai, mintini piešiniai.
- 15.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Derinant psichologinių/fiziologinių ypatybių, formuojami individualūs piešimo technikos įgūdžiai, susipažįstama su piešimo plastinės kalbos istorine raida ir eksperimentiniais piešimo būdais. Skatinama kūrybiškai naudotis piešimo plastinės ir techninės kalbos priemonėmis, eksperimentuoti. Mokomasi piešiniuose interpretuoti fiksuojamą medžiagą. Formuojami savarankiško piešimo įgūdžiai, individuali meninė raiška.
16. Piešimo turinys pagal mokslo metus:
 - 16.1. Pirmi mokslo metai:
 - 16.1.1. Linijos ir tono plastika (tono skalė, tekstūra).
 - 16.1.2. Konstruktyvus piešinys (linijinė geometrinių formų perspektyva).
 - 16.1.3. Pirminių įgūdžių formavimas naudojant piešimo priemones (pieštukas, tušas, anglis, teptukas).
 - 16.1.4. Proporcijų nustatymas.
 - 16.1.5. Mintino piešimo pratybos
 - 16.1.6. Forma ir šviesotamsa (šviesa, šešėlis, refleksas, krentantis šešėlis).Formavimas tono pagalba. Pirmais mokymo metais parenkami nesudėtingi piešimo objektai (geometrinių formų ir buitinių daiktų natiurmortai). Schematiškai supažindinama su žmogaus portreto piešimu.
 - 16.2. Antri mokslo metai:
 - 16.2.1. Erdvė piešinyje.

- 16.2.2. Erdvinės vaizduotės, planimetrijos suvokimo lavinimas. Erdvinės formos perteikimo plokštumoje būdai.
- 16.2.3. Perspektyvos samprata ir pagrindai. Perspektyvos pritaikymas, piešiant skirtingus objektus.
- 16.2.4. Apšvietimo suvokimo formavimas: daikto šešėlis, refleksas, siluetas, šviesotamsa ir forma, kontrastingas apšvietimas, apšvietimo perteikimo būdai – štrichas.
- 16.2.5. Kompozicinis piešinio struktūros valdymas (kompozicinių ašių, centro formavimas, piešiamų objektų plastikos elementų kompozicinė jungtis).
- 16.2.6. Sudėtingesnės geometrinių formų daiktų kompozicijos.
- 16.2.7. Piešimas iš natūros (augalai, žmonės, gyvūnai, paukščiai).
- 16.3. Treti mokslo metai:
 - 16.3.1. Apibendrinto ir detalaus piešinio samprata.
 - 16.3.2. Šviesių ir tamsių daiktų piešimas.
 - 16.3.3. Skirtingo medžiagiškumo ir faktūros piešimas.
 - 16.3.4. Tonalinė perspektyva.
 - 16.3.5. Sudėtinga forma.
 - 16.3.6. Architektūros piešimas (interjeras, eksterjeras).
 - 16.3.7. Žmogaus portreto, figūros proporcijos.
 - 16.3.8. Veido detalių konstrukcijos pagrindai.
- 16.4. Ketvirtieji mokslo metai
 - 16.4.1. Medžiagiškumo perteikimas piešinyje (stiklas, metalas, kietas, minkštas).
 - 16.4.2. Linijinės perspektyvos taikymas piešiant didelio mastelio objektus (architektūra).
 - 16.4.3. Sudėtingo reljefo objektų konstrukcinis piešinys.
 - 16.4.4. Įvairių piešimo priemonių taikymas siekiant įtaigios išraiškos.
 - 16.4.5. Eskizinis piešinys (trumpalaikis, ekspresyvus objekto piešimas).
 - 16.4.6. Detalizuotas portreto piešinys, figūros eskizai.
 - 16.4.7. Apstrahuoto piešinio kompozicinis ir plastinis valdymas.

IV. TAPYBA

- 17. Tapybos paskirtis – pažinti spalvų savybes ir jų, bei tapybos priemonių, technikų, plastinės raiškos pagalba, įvaizdinti regimąjį ar vaizduotės pasaulį, abstrakčias idėjas.
- 18. Tapybos tikslas – ugdyti tapybos plastinės raiškos, medžiagų, priemonių, spalvos galimybių išmanymą bei praktinius tapymo įgūdžius studijiniuose ir kūrybiniuose darbuose.
- 19. Tapybos uždaviniai:
 - 19.1. suteikti žinių apie tapybos medžiagų bei priemonių technines ir tapybos plastinės kalbos galimybes, jų panaudojimo įvairovę;
 - 19.2. suteikti žinių apie teorines, istorines, sociokultūrinės, psichoemocinės spalvos bei spalvinių derinių pažinimo, suvokimo ir praktinio naudojimo galimybes, lavinti spalvų atpažinimo gebą;
 - 19.3. mokyti analizuoti, suvokti, vertinti, interpretuoti vaizduojamą objektą spalviniu - tapybiniu požiūriu, kūrybiškai naudoti tapybos plastinės kalbos elementus;
 - 19.4. nuosekliai formuoti ir tobulinti tapymo įgūdžius, lavinti gebėjimus sąmoningai ir originaliai naudoti plastines raiškos priemones;
 - 19.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.
- 20. Tapybos veiklos sritys:

žinių apie tapybos medžiagų ir priemonių technines galimybes bei tapybos plastinės kalbos elementus įgijimas bei taikymas praktikoje;

20.1. spalvų ir spalvinių derinių suvokimo bei gebėjimo juos perteikti ir tikslingai naudoti ugdymas;

20.2. nuoseklus tapymo įgūdžių formavimas;

20.3. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas.

21. Tapybos mokymas:

21.1. Tapybos mokymosi trukmė – 4 metai

21.2. mokomasi po 3 valandas per savaitę;

21.3. užsiėmimai organizuojami klasėse, gamtoje, muziejuose, galerijose ir kt.;

21.4. teorija derinama su praktinių įgūdžių formavimu. Mokoma(si) stebėti, analizuoti, fiksuoti, interpretuoti, suprasti, vertinti;

21.5. mokoma individualizuotai, lanksčiai pritaikant tapybos užduotis, laiduojančias mokinio gebėjimų plėtotę. Siekiama ugdyti nestandartišką kūrybinį, kritinį mąstymą;

21.6. derinami informaciniai (aiškinimas, pasakojimas, demonstravimas), kūrybiniai (laisvas tapymas, bandant technines dažų ir priemonių savybes, improvizacinis tapymas, bandant plastines galimybes, greitas ir studijinis tapymas, remiantis natūros stebėjimu ar vaizduote) ir patariamieji (tapomos natūros analizė, patarimai visai mokinių grupei ir individualiai kiekvienam mokiniui, individualūs ir grupiniai tapomų paveikslų aptarimai, iš(si)aiškinant esmines klaidas ir įvertinant asmeninius pasiekimus) metodai.

22. Mokinių pasiekimai:

Nuostatos: suvokti regimąjį bei dvasinį pasaulį, kaip spalvų ir spalvinių derinių reiškimosi erdvę. Pažinti ir skirti tapybos technikas bei gebėti jomis naudotis. Suprasti, analizuoti ir vertinti klasikinės bei šiuolaikinės tapybos kūrinius ir procesus, reikšti asmeninę nuomonę apie juos. Realizuoti kūrybines idėjas, tinkamai pasirenkant raiškos būdus ir tapybines priemones. Formuoti ir tobulinti individualią plastinę kalbą, subjektyvų analitinį ir emocinį santykį su tapybos objektu	
Veiklos sritis - Žinių apie tapybos medžiagų ir priemonių technines galimybes bei tapybos plastinės kalbos elementus įgijimas bei taikymas praktikoje	
Esminis gebėjimas: įvaldyti tapybos technikas ir tapymo būdus, įsisavinti pagrindinę tapybos plastikos terminiją, naudoti tapybos plastinės raiškos elementus	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Įvaldyti skirtingas tapymo medžiagas, priemones ir būdus	1.1.1. Atpažinti ir skirti tapybos technikas; 1.1.2. pasirinkti tapymui reikalingas medžiagas, priemones bei tapymo būdus; 1.1.3. skirti pagrindinių dažų (akvarelė, guašas, akrilas, aliejus,) tapybines ir technologines savybes, atskleisti tapymo jais ypatumus ir galimybes
1.2. Naudoti tapybos plastinės kalbos elementus	1.2.1. Skirti tapybos plastinės raiškos elementus; 1.2.2. atskleisti jų naudojimo galimybes
2. Veiklos sritis - Spalvų suvokimo, gebėjimo jas perteikti bei tikslingai naudoti spalvas ir spalvinius derinius ugdymas	
Esminis gebėjimas: Tikslingai naudoti spalvą ir spalvinius derinius – pagrindinę tapybos išraiškos priemonę – atvaizduojant natūrą ir kuriant	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Naudotis spalvotyros žiniomis tapant	2.1.1. Naudoti pagrindinius spalvotyros

	terminus: spalvų ratą, spalvų gaublį ir achromatinius jo pjūvius, pagrindinių ir papildomų spalvų priešpriešas, pagrindinius spalvų ir tonų kontrastų bei indukcijos principus, spalvų optinio ir mechaninio maišymo(si) galimybes, skirti šiltų - šaltų spalvų ir atspalvių gamas;
2.2. Spalvą analizuoti atsietai nuo objekto – kaip vizualinę, tapybinę, santykinę savybę	2.2.1. Įvardinti ne daiktines, bet spalvines - tapybines natūros savybes; 2.2.2. apibūdinti spalvinių derinių svarbą
3. Veiklos sritis - Nuoseklus tapymo įgūdžių formavimas, atvaizduojant natūros objektus ir reiškinius	
Esminis gebėjimas: nuosekliai ir kūrybiškai gilinti tapymo įgūdžius.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Tapyti natiurmortą, peizažą, portretą, figūrą	3.1.1. Įvardinti spalvotyros, tapybos plastikos elementų ir kompozicijos taikymo galimybes; 3.1.2. stebėti ir analizuoti tapomą objektą ar objektų grupes
3.2. Tapybinėmis priemonėmis vaizduoti formą, apimtį, medžiagiškumą, šviesą, erdvę	3.2.3. Atpažinti formos, šviesos, erdvės, medžiagiškumo perteikimo būdus; 3.2.4. apibūdinti skirtingų kultūrinių epochų tikrovės suvokimo ir vaizdavimo tapybos priemonėmis būdus
3.3. Perteikti asmeninį (emocinį, loginį ar kt.) santykį su tapomu objektu	3.3.1. Įvardinti natūros spalvinę nuotaiką; 3.3.2. apibūdinti vaizduojamo objekto tapybinį charakterį
4. Veiklos ritis - Kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas	
Esminis gebėjimas: mokėti sąmoningai ir kūrybiškai naudoti ir jungti tarpusavyje tapybinės kalbos elementus	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Analizuoti tikrovę ir rasti meninės raiškos bei tapymo technikos būdus jai transformuoti į tapybos kūrinį	4.1.1. Įvardinti koliažo, asambliažo, mišrių ir kompiuterinių technikų bei vaizdo kūrimo netradicinėmis priemonėmis galimybes; 4.1.2. Pastebėti tapybos plastikos elementus meno kūriniuose
4.2. Naudotis spalvotyros bei spalvos istorinės raidos žiniomis kuriant individualią spalvinę gamą, ieškoti originalių spalvinių derinių bei eksperimentuoti spalvų galimybėmis tapant	4.2.1. Apibrėžti pagrindinius istorinius spalvos ir spalvinių derinių suvokimo etapus; 4.2.2. įvardinti teorinius, istorinius, socialinius, emocinius, dvasinius spalvos sampratos aspektus, ir praktinio naudojimo galimybes
4.3. Tikslingai jungti, kombinuoti ir manipuluoti pavieniais plastikos elementais bei jų grupėmis, gebėti juos kūrybiškai panaudoti idėjos arba impulso, emocijos įprasminimui	4.3.1. Apibūdinti pavienių raiškos priemonių ir jų kombinacijų ypatumus ir galimybes; 4.3.2. atpažinti klasikinės, modernizmo, postmodernizmo tapybos plastinės kalbos ypatybes; 4.3.3. Analizuoti kitų vizualiųjų menų plastikos

	elementų panaudojimo tapyboje galimybes; argumentuoti savo ieškojimų pobūdį ir eksperimentinių technikų tikslingumą
4.4. Dalyvauti parodose, projektuose ir pan.	4.4.1. Kelti individualius tikslus savarankiškai tapant; 4.4.2. apibūdinti, analizuoti, vertinti, interpretuoti savo ir kitų tapybos darbus, technologinius ir kūrybinius eksperimentus, suvokti juos skirtinguose kontekstuose

23. Tapybos turinys pagal veiklos sritis:

- 23.1. žinių apie tapybos medžiagų ir priemonių technines galimybes bei tapybos plastinės kalbos elementus įgijimas ir taikymas praktikoje. Susipažįstama su pagrindiniais tapybos plastinių bei techninių priemonių terminais, su įvairiais tapybiniais dažais (akvarelė, akrilas, tempera, aliejus ir pan.), jų techninėmis savybėmis bei tapybinėmis galimybėmis, jiems naudoti skirtomis priemonėmis.
- 23.2. spalvų suvokimo, gebėjimo jas perteikti bei tikslingai naudoti spalvas ir spalvinius derinius ugdymas. Susipažįstama su spalvotyros terminija ir pagrindais, spalvinių santykių suvokimu ir praktiniu naudojimu tapyboje. Teorinės žinios derinamos su praktinėmis užduotimis.
- 23.3. nuoseklus tapymo įgūdžių ir plastinių raiškos priemonių formavimas, atvaizduojant natūros objektus ir reiškinius. Mokomasi analizuoti ir suprasti vaizduojamų objektų ir jų grupių tapybinės interpretacijos galimybes. Nuosekliai vystomi regimosios tikrovės perkūrimo tapybinėmis priemonėmis gebėjimai (šviesa, šešėlis, kontrastas, niuansas, linijinė ir/ar spalvinė perspektyva, formos ir erdvės modeliavimas tonu ir/ar spalva, detalizacija ir apibendrinimas, medžiagiškumas). Svarbus tapybos programos derinimas su piešimo užduotimis. Formuojami ir tobulinami tapymo kalbos įgūdžiai (tapybiškumas/dekoratyvumas/grafiškumas, koloritas, spalviniai santykiai, apšvietimo charakteris, spalvinės dėmės dydžio ir formos svarba, potėpis ir faktūra, ir) tapant natūrmortą, peizažą, portretą, pusfigūrę ar figūrą ir atliekant vis sudėtingesnes medžiagines natūros vaizdavimo (skaidrumas, blizgumas, atspindys, ir pan.) ir tikslines (šviesa, forma, erdvė ir pan.) užduotis.
- 23.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Skatinamas domėjimasis šiuolaikiniais tapybos procesais jų analizavimas bei gretinimas su asmeniniais kūrybiniais siekiais; improvizacija, individualumu, meniniu ir techniniu eksperimentavimu. Formuojama stilistinė tapybos kalba: asmeninė spalvinė sistema, tapysenos maniera, ritmika, spalvinis ir prasminis akcentavimas, subjektyvi erdvėvoka.

24. Tapybos turinys pagal mokymo metus:

- 24.1. **Pirmieji mokslo metai** skirti: pagrindinių tapybos plastinių bei techninių priemonių, terminų ir spalvotyros pagrindų įsisavinimui, tapybos išraiškos savybių (spalva, atspalviai, tonalumas, faktūra, spalvinė darbo struktūra) praktiniam pažinimui; nesudėtingų vaizduojamų objektų analizavimui, komponavimui ir gebėjimui perteikti; tapymo guašu įgūdžių bei teisingos darbo eigos lavinimui.
- 24.2. **Antrieji mokslo metai** skirti: sudėtingesnių vaizduojamų objektų grupių stebėjimo, analizavimo ir tapymo įgūdžių tobulinimui (koloritas, spalvinis santykis, šviesotamsa), gilesniam tapybinės kalbos įsisavinimui; pagal galimybes

supažindinimui su įvairių tapybos priemonių bei dažų (akvarelė, akrilas, tempera ir kt.) specifika. Tapybos programa derinama su piešimo užduotimis.

24.3. **Tretieji mokslo metai** skirti: gilesniam užduočių skirtų natūros stebėjimui ir analizavimui įvaldymui (formos ir erdvės modeliavimas spalva, potėpiu); tikslinių motyvuotos darbo eigos (sluoksniuotas tapymas, apibendrinimas, detalių ir medžiagiškumo akcentavimas) įsisavinimui; gebėjimui analizuoti tapybos kūrinį.

24.4. **Ketvirtieji mokslo metai**, atsižvelgiant į mokinių amžių ir individualius gebėjimus skirti: sudėtingų tapybinių užduočių žanro prasme (portretas, figūra, interjeras, peizažas ir kt.) tapymui; tapybos paveikslo kaip meninės visumos formavimui; šiuolaikinių tapybos raiškos priemonių bei medijų įtakos tapybai analizavimui ir galimam pritaikymui.

V. SKULPTŪRA

25. Skulptūros paskirtis – ugdyti erdvinės formos suvokimą, įgyti jos kūrimo pagrindus. Skulptūra apima lipdybą, konstravimą, erdvinę plastiką, erdvinės formos kompoziciją, skulptūrines formas ir objektus, skulptūrines instaliacijas, ir kt. Atsižvelgiant į mokyklos turimą bazę, mokytojų pasirengimą ir poreikį, skulptūra gali būti keičiama kitais erdvinės formos kūrimo principų suvokimą ugdančiais dalykais (keramika, erdviu dizainu ar pan.).
26. Skulptūros tikslas – ugdyti gebėjimus suvokti, atrasti ir kurti erdvinius objektus trimatėje erdvėje ir projekcijose, tam panaudojant įvairias priemones. Įgyti skulptūrinių žinių bei įgūdžių, reikalingų kūrybinei raiškai.
27. Skulptūros uždaviniai:
- 27.1. suteikti skulptūros plastinės struktūros, technikų ir technologijų teorinių bei praktinių žinių;
 - 27.2. lavinti pastabumą, derinti jį su taktiliniu jautrumu bei struktūriniu erdvinės formos kūrimo logika;
 - 27.3. išmokyti skulptūrinėmis priemonėmis atvaizduoti aplinkos objektus erdvėje;
 - 27.4. praktiškai taikyti erdvinės raiškos įgūdžius;
 - 27.5. atskleisti įvairialypes formos suvokimo ir naudojimo mene bei gyvenime galimybes;
 - 27.6. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.
28. Skulptūros veiklos sritys:
- 28.1. žinių apie skulptūros medžiagų ir priemonių technines galimybes bei skulptūrinės plastinės kalbos elementus įgijimas;
 - 28.2. formos suvokimo ugdymas;
 - 28.3. nuoseklus erdvinės formos ir formos plastikos kūrimo įgūdžių lavinimas, atvaizduojant natūros objektus;
 - 28.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas.
29. Skulptūros mokymas:
- 29.1. mokymosi trukmė – 4 metai.
 - 29.2. mokomasi 2 valandas per savaitę.
 - 29.3. Mokomasi grupėmis, naudojant individualizuotą mokymą, lanksčiai pritaikant užduotis, geriausiai atitinkančias mokinio gebėjimų poreikius bei plėtotę.
 - 29.4. pamokų metu derinamos teorinės žinios su praktiniais įgūdžiais. Taikomi nuoseklūs mokymo(si) metodai – stebėjimas, fiksavimas, medžiagos ir

technologijos įvaldymas, analizavimas, interpretavimas, eksperimentas, vertinimas, aptarimas.

30. Mokinių pasiekimai:

Nuostatos: materializuoti plastines idėjas kuriant erdvinės formas ir formuojant erdvę. Gilinti formos ir erdvės suvokimą. Siekti tikslingai taikyti formos kūrimo būdus kūrybinėse užduotyse. Pažinti, tikslingai praktikoje pasirinkti medžiagas, darbo priemones, technikas ir technologijas. Sieti formą, idėją, funkciją, medžiagą ir erdvę. Įprasminti savo idėjas formos srityje	
1. Veiklos sritis - Žinių apie skulptūros medžiagų ir priemonių technines galimybes bei skulptūrinės plastinės kalbos elementus įgijimas	
Esminis gebėjimas: skirti skulptūros technikas ir formos kūrimo būdus, įsisavinti pagrindinę skulptūrinės plastikos terminiją, naudoti skulptūros plastinės raiškos elementus	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Įvaldyti skirtingas skulptūros medžiagas, priemones ir formos kūrimo būdus	1.1.1. Atpažinti ir skirti skulptūros technikas; 1.1.2. įvardinti technologiškai reikalingas medžiagas, priemones bei formos kūrimo būdus; 1.1.3. įvardinti pagrindinių medžiagų skulptūrinės ir technologinės savybes, išmanyti darbo jomis ypatumus ir galimybes; 1.1.4. giliau išmanyti lipdybos technikas bei keramikos technologiją;
1.2. Apibūdinti skulptūros plastinės raiškos priemones ir jas taikyti (piešinys, reljefas, bareljefas, horeljefas, trimatė skulptūra)	1.2.1. Taisyklingai vartoti skulptūros sąvokas ir terminologiją; 1.2.2. skirti skulptūros plastinės raiškos priemones; 1.2.3. nusakyti jų naudojimo galimybes
2. Veiklos sritis - Formos suvokimo ugdymas	
Esminis gebėjimas: Tikslingai naudoti formą, jos plastiką atvaizduojant natūrą ir kuriant	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Sieti formą, idėją, funkciją ir medžiagą	2.1.1. Skirti formų charakterius ir žinoti jų panaudojimo idėjai perteikti galimybes; 2.1.2. įvardinti formos ir funkcijos tarpusavio priklausomybę. 2.1.3. taikyti funkcionalaus objekto kūrimo metodiką. 2.1.4. tinkamai pasirinkti medžiagą idėjai išreikšti
2.2. Sieti formą ir erdvę	2.2.1. Nusakyti erdvės ir skulptūrinio objekto santykį; 2.2.2. parinkti skulptūriniam objektui tinkamą vietą erdvėje; 2.2.3. apibūdinti, kaip skulptūrinėmis struktūromis apvaldyti erdvę
2.3. Formą analizuoti atsietai nuo objekto	2.3.1. Įvardinti objekto formos savybes; 2.3.2. apibūdinti formos ir spalvos santykį; 2.3.3. apibūdinti formos ir paviršiaus (faktūros) santykį
3. Veiklos sritis - Nuoseklus erdvinės formos ir formos plastikos kūrimo įgūdžių lavinimas, atvaizduojant natūros objektus	
Esminis gebėjimas: nuosekliai ir kūrybiškai gilinti skulptūrinės raiškos (lipdymo) įgūdžius	

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Atvaizduoti įvairaus sudėtingumo natūros objektus	3.1.1. Perteikti objekto skulptūrinių masių proporcijas bei susatymą; 3.1.2. atskleisti vaizduojamo objekto vidinę konstrukciją; 3.1.3. išskirti ir perteikti esminius lipdomų objektų bruožus, formos išraiškumą; 3.1.4. perteikti žmogaus veido ir kūno proporcijas, Taikyti bent minimalias plastinės anatomijos žinias
3.2. Lipdyti reljefą, apvalią skulptūrą	3.2.1. Įvardinti reljefo ir apvalios skulptūros rūšis; 3.2.2. paaiškinti erdvinio objekto vaizdavimo reljefe ir apvalioje skulptūroje specifinius skirtumus
3.3. Skulptūrinėmis priemonėmis perteikti formą, formos ir paviršiaus charakterį, faktūrą medžiagiškumą, erdvę	3.3.1. Taikyti formos, faktūros, medžiagiškumo, erdvės, perteikimo būdus. 3.3.2. įvardinti vaizdavimo būdus skulptūros priemonėmis
3.4. Lavinti pastabumą, natūros ir nulipdyto objekto analizavimo bei lyginimo įgūdžius	3.4.1. Pastebėti ir perteikti formos niuansus; 3.4.2. atskleisti visumos ir detalės santykį; 3.4.3. mokėti apibendrinti formą; 3.4.4. analizuoti natūrą ir užfiksuotą vaizdą
3.5. Perteikti asmeninį (emocinį, loginį ar kt.) santykį su vaizduojamu objektu	3.5.1. Įvardinti vaizduojamo objekto nuotaiką; 3.5.2. Apibūdinti objekto charakterį
4. Veiklos sritis - Kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas	
Esminis gebėjimas: Sąmoningai ir kūrybiškai naudoti skulptūrinės raiškos priemones, siekiant meninio rezultato	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Demonstruoti individualius skulptūrinės plastikos ir technikos(ų) įgūdžius	4.1.1. Įvardinti individualaus meninio braižo požymius; 4.1.2. įvardinti klasikinės ir eksperimentinės skulptūros technikas, vaizdo kūrimo netradicinėmis priemonėmis galimybes. 4.1.3. argumentuoti savo ieškojimų pobūdį ir eksperimentinių technikų tikslingumą
4.2. Sąmoningai interpretuoti ir transformuoti formas norimai idėjai išreikšti	4.2.1. Taikyti skirtingus interpretavimo būdus; 4.2.2. argumentuoti vaizdavimo būdo pasirinkimą idėjai atskleisti; 4.2.3. eksperimentuoti ieškant tinkamos formos plastikos
4.3. Tikslingai jungti skulptūrinės ir kitų dailės sričių plastinės kalbos elementus, gebėti juos kūrybiškai panaudoti idėjos įprasminimui	4.3.1. analizuoti kitų vizualiųjų menų plastikos elementų panaudojimo skulptūrinėje raiškoje galimybes
4.4. Dalyvauti parodose, projektuose ir pan.	4.4.1. Apibūdinti, analizuoti, vertinti, savo ir kitų skulptūrinės raiškos darbus; 4.4.2. Mokėti kelti individualius tikslus savarankiškai kuriant

31. Skulptūros turinys pagal veiklos sritis :

31.1. žinių apie skulptūros medžiagų ir priemonių technines galimybes bei skulptūrinės plastinės kalbos elementus įgijimas. Susipažįstama su skulptūrinių medžiagų įvairove. Išbandomos darbo su jomis priemonės bei mokomasi formos kūrimo būdų. Mokoma lipdybos ir molio formavimo įgūdžių bei keramikos technologijos žinių. Pagal galimybes susipažįstama su įvairiais konstravimo, medžiagų plastiškumo, liejimo, gremžimo-skaptavimo ir kt. technologiniais procesais. Supažįstama su skulptūros plastinės raiškos elementais ir priemonėmis (plokštuma, reljefas, paviršius/faktūra, masė, konstrukcija);

31.2. formos suvokimo ugdymas. Gilinamasi į skulptūrinio objekto vidinę struktūrą, konstrukciją. Mokomasi objekto kopijos atlikimo ir interpretacijos technikų. Gilinamasi į medžiagos, sąsają formos ir spalvos, formos ir erdvės, formos ir funkcijos santykį;

31.3. nuoseklus skulptūrinės formos ir kūrimo įgūdžių lavinimas, atvaizduojant natūros objektus. Analizuojamos geometrinės formos ir jų tarpusavio sąveika bei gamtos formos. Susipažįstama su žmogaus veido ir figūros bendrosiomis proporcijomis, kūno dalių skulptūrinė plastika ir konstrukcija, gilinasi į įvairių medžiagų skulptūrinės ir technologinės savybes. Siekiama lipdybos ir/ar kitokių formos konstravimo būdų išraiškingumo;

31.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Formuojami įgūdžiai tinkamai pasirinkti išraiškos priemonės savo meniniai idėjai išreikšti. Skatinamas technologinis eksperimentavimas, tarpdiscipliniškumas, individualaus braižo paieškos.

32.

Skulptūros turinys pagal mokymo metus:

32.1. **Pirmi mokslo metai:** Pažintis su skulptūros plastinės raiškos elementais ir priemonėmis. Skulptūrai naudojamų medžiagų įvairovė ir jų įtaka formai. Skulptūrai naudojamos darbo priemonės ir darbo sauga. Keramikinė skulptūra ir technologinis procesas. Skulptūros plastinės raiškos elementai (plokštuma, reljefas, horeljefas, trimatė forma). Pagrindiniai keramikinės skulptūros formavimo būdai (iš molio gabalo, iš molio volelių, iš molio žvynelių, iš molio lakštų). Žiedimas: centravimas, sienelių kėlimas. Paviršius (dekoravimo būdai: faktūra, paviršiaus gludinimas, engobavimas, glazūravimas.) Keramikinė forma ir formos vidinė konstrukcija.

32.2. **Antri mokslo metai.** Skulptūrinės formos suvokimo ugdymas. Erdvinė forma (uždara ir atvira forma, statiška ir dinamiška, simetriška ir asimetriška). Sudėtingo trimačio tūrio formavimo būdai. Formos ir dekoracijos santykio paieška (komponavimo principai). Gamtos formos ir jų interpretacija (augalinė ir animalistinė). Stilizacijos ypatumai. Forma ir funkcija. Geometrinės formos ir jų tarpusavio sąveika (ritmas, kontrastas, santykis su erdve).

32.3. **Treti mokslo metai.** Gamtos ir žmogaus studija (treti metai, 2 semestrai). Gamtos formų studija (proporcijos, formos susstatymas ir stuktūra, vidinė konstrukcija) ir jų interpretacija. Žmogaus kūno dalių skulptūrinė plastika (proporcijos, formos susstatymas ir anatomija). Portreto lipdymas reljefe ir trimatėje formoje (charakteris ir emocija). Žmogaus stilizacija. Skulptūroje naudojamų medžiagų skulptūrinės ir technologinės savybės (viela, gipsas, plastilinas, popierius ir t.t). Gipso formos darymas nuo laisvai pasirinkto objekto. Grupinis projektas.

32.4. **Ketvirtieji mokslo metai.** Kūrybiškumas ir individualumas. Individualus braižas skulptūroje. Klasikinės ir eksperimentinės skulptūros technikos. Užduoties analizė, idėjos paieška, jos generavimas, eskizavimas ir pristatymas. Tinkamas medžiagų ir technikų pasirinkimas idėjai išreikšti. Viršglazūrinis dekoravimas ir foto atspaudas. Technologinis eksperimentavimas. Tarpdisciplininis projektas. Rezultatų analizė. Parodinė arba konkursinė skulptūra.

VI. KOMPOZICIJA

33. Kompozicijos paskirtis - supažindinti mokinius su dailės kūrinio kūrimo sisteminiiais principais, formuoti plastinių idėjų vizualizavimo įgūdžius, ugdyti nestandartišką kūrybinį kritinį mąstymą.
34. Kompozicijos tikslas – ugdyti gebėjimus suvokti ir kurti meninį vaizdą, tikslingai pasirenkant individualius raiškos būdus, priemones, dailės sritis.
35. Kompozicijos mokymo uždaviniai:
- 35.1. suteikti teorinių ir praktinių žinių apie komponavimo pagrindus, kompozicijos rūšis, ypatybes, kūrimo principus;
 - 35.2. supažindinti su atskirų dailės šakų meninio vaizdo kūrimo specifika;
 - 35.3. nuosekliai lavinti individualią meninę raišką, gebėjimus pasirinkti ir taikyti plastines raiškos priemones;
 - 35.4. formuoti vizualinę pasaulėžiūrą, suvokiant, analizuojant, vertinant, interpretuojant vizualumą, savo ir kitų kūrybos procesą bei rezultatus.
 - 35.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.
36. Dalykas apima komponavimo pagrindus, klasikinių ir šiuolaikinių dailės šakų kompoziciją. Kompozicijos veiklos sritys:
- 36.1. formaliųjų komponavimo pagrindų įsisavinimas;
 - 36.2. sisteminių kompozicijos kūrimo principų pažinimas;
 - 36.3. atskiros dailės šakos kūrybinių principų įsisavinimas, individualių raiškos formų paieškos.
37. Kompozicijos mokymas:
- 37.1. mokymosi trukmė – 4 metai.
 - 37.2. teorija derinama su praktinių įgūdžių formavimu. Mokoma individualizuotai, lanksčiai pritaikant užduotis, laiduojančias mokinio gebėjimų plėtotę.
 - 37.3. Užsiėmimai organizuojami klasėse, gamtoje, muziejuose, galerijose ir kt.

38. Mokinių rezultatai:

Nuostatos: Domėtis, kaip tikslingai taikyti kompozicinės raiškos elementus, priemones, o taip pat kompozicijos sisteminius principus kūrybinėse užduotyse. Siekti pažinti, tikslingai pasirinkti ir taikyti praktikoje medžiagas, darbo priemones, technikas ir technologijas. Norėti realizuoti kūrybinėje veikloje ir rasti jai vietas savo asmeniniame gyvenime.	
1. Veiklos sritis - Formaliųjų komponavimo pagrindų įsisavinimas	
Esminis gebėjimas: Naudoti kompozicinės raiškos priemones bei sisteminius principus kuriant	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Naudoti plastinės raiškos elementus, taikant kompozicines raiškos priemones	1.1.1. Taikyti kompozicinės raiškos elementus (taškas ir linija, dėmė, šviesa ir šešėlis, spalva ir tonas). 1.1.2. įvardinti ir paaiškinti kompozicinės raiškos priemones (dydis, proporcijos, simetrija, asimetrija ir dissimetrija statika ir dinamika, kontrastas, ritmas ir ornamentas) ir jų panaudojimo galimybes
1.2. Gebėti kurti skirtingo pobūdžio kompozicijas	1.2.1. Analizuoti klasikinės kompozicijos rūšis pagal kompozicinių elementų išdėstymą bei pagal santykį su regimuoju pasauliu; 1.2.2. apibūdinti kompozicijų rūšis.
2. veiklos sritis - Sisteminių kompozicijos kūrimo principų pažinimas.	

Esminis gebėjimas: Naudoti sisteminius komponavimo principus kuriant	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Komponuoti, taikant kompozicijos sisteminius principus	2.1.1. Plėtoti temą, vystyti siužetą; 2.1.2. atskleisti įvairias nuotaikas; 2.1.3. atrasti individualumo elementus plastinėje kalboje; 2.1.4. įvardinti stilizacijos ypatumus, plastiškai interpretuoti vizualumą; 2.1.5. suprasti simbolių semantinę struktūrą, mokėti pritaikyti ją praktikoje; 2.1.6. suprasti funkcionalumo ir kūrinio sąryšį; 2.1.7. įvardinti įvairius santykio su aplinka aspektus; 2.1.8. taikyti stilistinės visumos formavimo principus. 2.1.9. paaiškinti subjektyvumo įtaką kūrybai; 2.1.10. vystyti idėją formuluojant sumanymo esmę, išsikeliant koncepciją; 2.1.11. atskleisti konteksto svarbą, 2.1.12. sąmoningai orientuotis vertybinėse kategorijose;
3. Veiklos sritis - Pasirinktos dailės šakos kūrybinių principų įsisavinimas, individualių raiškos formų paieška	
Esminis gebėjimas: įgyvendinti idėjas, tikslingai panaudojant kompozicines raiškos priemones, medžiagas bei technikas	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Tikslingai naudoti kompozicijos teorijos žinias ir įgytus praktinius įgūdžius, pasirinktos dailės srities kūriniai sukurti	3.1.1 Išvardinti dailės šakas, apibūdinti jų raiškos skirtumus ir teikiamas galimybes; 3.1.1 susipažinti su pasirinktos dailės šakos technines ir plastines raiškos savybes, jų panaudojimo galimybes bei būdus; 3.1.1 išbandyti pasirinktos dailės šakos klasikines bei eksperimentines technikas; 3.1.1 žinoti pasirinktos dailės šakos plastinės kalbos istorinę raidą; 3.1.1 analizuoti pasirinktos dailės šakos kompozicinę specifiką.
3.2. Vizualiai reikšti asmenines menines idėjas, ieškoti individualių raiškos formų	3.2.1. įvardinti idėjos ir medžiagos santykio, įvairialypių kūrinio ir aplinkos santykio aspektų, stilistinės visumos, autoriaus – kūrinio – žiūrovo subjektyvaus santykio, vertybinės orientacijos, ir kt. klausimų svarbą kuriant; 3.2.2. atskleisti klasikinės, modernizmo, postmodernizmo plastinės kalbos savybes
3.3. Dalyvauti parodose, projektuose ir pan.	3.3.1. Reikšti kūrybines iniciatyvas, formuluoti asmeninius meninius tikslus; 3.3.2. argumentuoti savo ieškojimų pobūdį ir eksperimentinių technikų tikslingumą.

39. Kompozicijos turinys pagal veiklos sritis:

39.1. formaliųjų komponavimo pagrindų įsisavinimas. Supažįstama su bendrais komponavimo principais, kompozicijos raiškos elementais (taškas ir linija, dėmė, šviesa ir šešėlis, spalva ir tonas) ir priemonėmis (statika, dinamika, simetrija ir kt.), rūšimis pagal kompozicinių elementų išdėstymą (uždara, atvira ir kt.) bei pagal santykį su regimuoju pasauliu (siužetinė, abstrakti, ir pan.).

39.2. sisteminių kompozicijos kūrimo principų pažinimas. Mokoma komponuoti naratyvo ar idėjos pagrindu. Analizuojami kompozicijos kūrimo sisteminiai principai, ritmika, vaizdo kadravimo ir prasminių momentų akcentavimo mechanizmai, objekto ir funkcijos sąsajos, ryšys tarp objekto ir ženklo, reikšmės ir prasmės, stilizavimo, stilistinės vienovės kūrimo būdai, konteksto, vertybinės orientacijos klausimai.

39.3. pasirinktos dailės šakos kūrybinių principų įsisavinimas, individualių raiškos formų paieškos. Gilinamasi į atskirų dailės šakų komponavimo ypatumus, vaizdavimo būdus, technines galimybes. Susipažįstama su klasikinėmis bei eksperimentinėmis technikomis, pasirinktos dailės šakos plastinės kalbos istorine raida. Mokomasi pasirinktos dailės šakos plastinių ir techninių raiškos priemonių įvaldymo, sprendžiant kylančius idėjos ir medžiagos, kūrinio ir aplinkos, autoriaus – kūrinio – žiūrovo santykio, stilistinės visumos, vertybinės orientacijos, ir kt. klausimus. Skatinama ieškoti, įtvirtinti, analizuoti, pagrįsti, vertinti individualias ir grupines raiškos formas.

39.4. Formalieji kompozicijos pagrindai ir sisteminiai kompozicijos kūrimo principai mokomi per tapybinius, grafinius, erdvinės plastikos, kompiuterinės grafikos sprendimus.

40. Kompozicijos turinys pagal mokymo metus:

40.1. PIRMI MOKSLO METAI:

40.1.1. Supažindinama su pagrindiniais kompozicijos terminais (linija, taškas, dėmė, tonas, forma, plokštuma).

40.1.2. Supažindinama su formaliaisiais komponavimo pagrindais ir principais, kompozicijų rūšimis pagal kompozicinių elementų išdėstymą ir pagal santykį su regimuoju pasauliu.

40.1.3. Supažindinama su kūrybinio proceso organizavimo specifika (eskizai, formato parinkimas, kompozicinių sprendimų įvairovė).

40.1.4. Dailės kūrinių (mokyklos fondinių, pasaulio dailės kūrinių reprodukcijų, parodų salių eksponatų) apžvalga, analizė ir interpretacija.

40.2. ANTRI MOKSLO METAI:

40.2.1. Įtvirtinti ir plačiai naudoti pirmais mokslo metais įgytas žinias (formaliuosius komponavimo pagrindus).

40.2.2. Supažindinti su kompozicijos kūrimo sisteminiais principais.

40.2.3. Siekti užduočių metodiškumo, pažinimo eiliškumo atsižvelgiant į mokinių amžių ir klasės kūrybinį pajėgumą, asmeninį mokytojo mokymo patyrimą.

40.2.4. Akcentuoti individualumą pasirenkant teminius ir plastinius užduoties atlikimo sprendimus. Analizuoti lietuvių liaudies meno spalvinę ir kompozicinę struktūrą.

40.2.5. Lavinti mokinių intelektą, estetinę nuovoką, plėsti pasaulėjautą.

40.3. TRETI MOKSLO METAI:

40.3.1. Mokoma plėsti formaliųjų komponavimo pagrindų pritaikymo galimybes.

40.3.2. Mokoma naudoti sisteminius komponavimo principus plėtojant temą, vystant siužetą, atskleidžiant įvairias nuotaikas, ieškant individualumo plastinėje kalboje, taikant simbolių semantinę struktūrą, stilizuojant, plastiškai interpretuojant vizualumą.

40.4. KETVIRTI MOKSLO METAI:

- 40.4.1. Tikslingai naudoti kompozicijos teorijos žinias ir įgytus praktinius įgūdžius pasirinktos dailės srities kūriniai sukurti, vystyti idėją formuluojant sumanymo esmę, iškeliant koncepciją, atskleidžiant konteksto ir vertybinės orientacijos svarbą.
- 40.4.2. Vizualiai reikšti asmenines menines idėjas, ieškoti individualių raiškos formų.
- 40.4.3. Dalyvauti parodose, projektuose, rengti asmenines parodas, jas pristatyti ir aptarti.
- 40.4.4. Įgyvendinti kūrybines idėjas interjeruose ir eksterjeruose, viešose miesto erdvėse.

VII. DAILĖTYRA

41.—

42.41. Dailėtyros paskirtis - supažindinti su dailės, architektūros istorine raida, kūrinių istoriniu ir kultūriniu kontekstu, dailės rūšimis, žanrais ir vizualinės kalbos pagrindais, formuoti individualų mokinio santykį su kūriniais, ugdyti gebėjimą jį vertinti. Dailėtyra apima dailės istoriją, teoriją (stiliai, žanrai, meninės raiškos priemonės ir kt.), kritiką (kūrinio ir jo aplinkos analizė, interpretacija, vertinimas).

43.42. Dailėtyros tikslas – ugdyti visuminį meno reiškinių suvokimą, suteikiant dailės istorijos, teorijos, kritikos žinias, kūrinio analizės ir vertinimo įgūdžius, formuojant individualų santykį su meno kūriniais ar reiškiniais.

44.43. Dailėtyros uždaviniai:

44.1.43.1. suteikti teorinių žinių apie dailės rūšis, žanrus, stilius, vizualinės kalbos elementus;

44.2.43.2. supažindinti su Lietuvos ir pasaulio kultūriniu paveldu bei šiuolaikiniais meniniais reiškiniais, atskleisti skirtingą vizualinių reiškinių prigimtį ir įvairialypius jų vaidmenis konkrečiuose sociokultūriniuose kontekstuose;

44.3.43.3. išmokyti analizuoti, interpretuoti, vertinti kūrybos rezultatus.

45.44. Dailėtyros veiklos sritys:

45.1.44.1. teorinių žinių apie vizualinės kalbos elementus įgijimas;

45.2.44.2. meno kūrinių, dailės ir architektūros istorinės raidos procesų pažinimas;

45.3.44.3. vizualiųjų reiškinių analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.

46.45. Dailėtyros mokymas:

46.1.45.1. dailėtyros mokoma 1 valandą per savaitę;

46.2.45.2. mokymosi trukmė – 4 metai;

46.3.45.3. užsiėmimai vyksta klasėse, muziejuose, galerijose, parodose, dailininkų studijose, bibliotekose ir kt., suteikiama galimybė naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais;

46.4.45.4. derinami informaciniai ir kūrybiniai ir kt. ugdymo metodai, užduotys atliekamos individualiai ir grupėmis, ugdomas mokinių kritinis mąstymas, gebėjimai argumentuoti, ieškoti, atrinkti ir vertinti informaciją.

47.46. Mokinių pasiekimai:

Nuostatos: Žvelgti į dailės ir architektūros istoriją kaip į vieną esminių dvasinės veiklos fiksacijų. Ieškoti idėjų įvairių epochų ir stilių meno kūrinuose. Toleruoti skirtingas meno apraiškas bei ieškojimus. Gilintis į meno sampratą atsiradimą ir prasmę, kritiškai ir kontekstualiai vertinti meno ir vizualumo poveikį visuomeninei sąmonei. Ugdytis toleranciją kitoms kultūroms ir skirtingiems požiūriams. Gerbti ir saugoti savo krašto tradicijas ir kultūrą. Prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo, bet kartu ir būti atviram kaitai, ieškojimams, naujoms

idėjoms ir naujai patirčiai	
1. Veiklos sritis - Teorinių žinių apie vizualinės kalbos elementus įgijimas	
Esminis gebėjimas: Susieti dailės teorijos žinias su praktine menine veikla ir gyvenimu	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Numatyti meninio vaizdo kūrimo būdus, plastinės kalbos elementus	1.1.1. Paaiškinti meno ir dailės terminus; 1.1.2. atpažinti dailės kūrinio pagrindinius bruožus, menines raiškos priemones; 1.1.3. įvardinti skirtumus tarp realybės ir meninio vaizdo
1.2. Klasifikuoti meno kūrinius aplinkoje	1.2.1 Skirti ir įvardinti dailės ir architektūros kūrinių rūšis, šakas ir žanrus; 1.2.2 atpažinti dailės technikas, medžiagas, įvardinti jų savitumus; 1.2.3 nurodyti skirtumus tarp klasikinio, tradicinio ir šiuolaikinio meno; 1.2.4 tikslingai ir taisyklingai vartoti dailėtyros sąvokas
2. Veiklos sritis - Meno kūrinių, dailės ir architektūros istorinės raidos procesų pažinimas	
Esminis gebėjimas: Įgytus istorinius meno kūrinių, reiškinių ir procesų pažinimo pagrindus pritaikyti praktinėje veikloje	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Įžvelgti dailės, architektūros palikime meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą	2.1.1. Nurodyti tradicinės, klasikinės bei moderniosios dailės bei architektūros raidos etapus, juos atpažinti ir skirti; 2.1.2. atpažinti senųjų civilizacijų (Egiptas, Mesopotamija, Antika), didžiųjų stilių (romanika, gotika, renesansas, barokas, klasicizmas) ir XIX a. stilistinių krypčių pagrindinius bruožus, autorius, paminklus; 2.1.3. Skirti įvairių pasaulio kraštų, tautų bei epochų menui priskiriamų paminklų būdingiausias bruožus.
2.2. Tyrinėti šiuolaikinio meno kalbą ir reiškinius	2.2.1. Įvardinti šiuolaikinės meno sampratos atsiradimo istorines ir politines prielaidas naujųjų laikų istorijos kontekste; 2.2.2. atpažinti specifinę dailės kalbą modernizmo kontekste, skirti pagrindines modernaus meno sroves; 2.2.3. įvardinti ir paaiškinti modernizmo, postmodernizmo, elitinės, masinės kultūros reiškinius, jų tarpusavio santykį; 2.2.4. pastebėti šiuolaikinėje meno sampratoje glūdinčias sociokultūrinės nuostatas ir sugebėti jas paaiškinti
2.3. Gebėti išryškinti pagrindinius tradicinės ir profesionaliosios, senosios ir šiuolaikinės Lietuvos dailės bruožus, įžvelgti meninių reiškinių ištakas, kelti hipotezes	2.3.4. Atpasakoti Lietuvos meno istoriją, objektų faktologiją; 2.3.5. skirti ir apibūdinti svarbiausius baltų ir lietuvių kultūros etapus, papročius, simbolius, tikėjimus, tradicinio meno bruožus; 2.3.6. susieti Lietuvos meno istorinę ir stilistinę

	raidą su bendru Europos ir pasaulio kultūrinės – socialinės raidos kontekstu; 2.3.7. įvardinti ir apibūdinti modernizmo, postmodernizmo reiškinius šiuolaikiniame Lietuvos meniniame gyvenime
3. Veiklos sritis - Vizualiųjų reiškinių analizavimas, interpretavimas ir vertinimas	
Esminis gebėjimas: Analizuoti, interpretuoti ir vertinti vizualiuosius reiškinius	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Atlikti meno kūrinio analizę epochos, regiono, stiliaus ir individualios autoriaus stilistikos požiūriu	3.1.1. Įvardinti ir apibūdinti skirtingų epochų meno pavyzdžius; 3.1.2. išryškinti panašumus ir skirtumus tarp meno epochų, kultūrų, estetinių idealų. 3.1.3. apibūdinti kūrinio formą, turinį, technikos ir atlikimo ypatybes; 3.1.4. atpažinti meninės išraiškos priemones; 3.1.5. įvardinti autoriaus individualios pasaulėžiūros atspindžius kūrinyje; 3.1.6. nustatyti meno kūrinio vietą konkretaus istorinio laikotarpio, regiono ir estetinių pažiūrų kontekste
3.2. Interpretuoti ir vertinti šiuolaikinį meną	3.2.1. Identifikuoti šiuolaikinius meninius reiškinius, apibūdinti jų bruožus, palyginti su bendrąja vizualiąja globalia ir lokalia kultūra; 3.2.2. įvardinti technologijų poveikį šiuolaikinio meno formoms; 3.2.3. formuluoti savo asmeninį santykį su šiuolaikinio meno ir bendrosios vizualiosios kultūros reiškinais.

48.47. Dailėtyros turinys:

48.1.47.1. teorinių žinių apie vizualinės kalbos elementus įgijimas. Mokiniai supažindinami su pagrindiniais terminais, dailės šakomis ir žanrais, meninio vaizdo kūrimo būdais, plastinės kalbos elementais, realybės ir meninio vaizdo santykiu, meno sampratos kilme;

48.2.47.2. meno kūrinių, dailės ir architektūros istorinės raidos procesų pažinimas. Nuosekliai studijuojama visuotinė bei Lietuvos kultūros, architektūros ir dailės istorija. Mokiniai supažindinami su įvairiomis dailės stilistikomis, meno istorijos raida, žanrų, temų, plastikos, formų įvairove nuo seniausių laikų iki šių dienų.

48.3.47.3. vizualiųjų reiškinių analizavimas, interpretavimas ir vertinimas. Mokoma apibūdinti, suprasti, interpretuoti, analizuoti ir vertinti meno kūrinius, jų sociokultūrinį vaidmenį, savo ir kitų kūrybinę raišką. Įgyjami architektūros, dailės kūrinio analizės pagrindai. Dailės kūriniai bei reiškiniai analizuojami epochos, stiliaus, individualaus braižo ir kitais požiūriais. Vertinami laiko, vietos, kultūros, menininko pasaulėžiūros ir socialiniai aspektai meninėje kūryboje.

48.4.47.4. Dailėtyros programos turinį sudaro **teminiai blokai**, kurie keičiami atsižvelgiant į mokinių amžių ir mokymosi metus, dailės istorijos raidą, individualius mokymosi tikslus bei turimų žinių bei gebėjimų lygį.

48.4.1.47.4.1. Dailės pažinimo įvadas . Meno ir dailės rūšys, žanrai, terminai. Vaizduojamosios ir taikomosios dailės raiška. Architektūra, jos santykis su įvairiomis dailės rūšimis. Pagrindinių raiškos priemonių įtaka dailės kūrinio suvokimui.

~~48.4.2.~~~~47.4.2.~~ Senujų civilizacijų menas Pirmykštė dailė. Egipto menas. Tarpupio menas. Antika (Egėjo kultūra, Graikijos menas, Etruskai, Romos kultūra, Ankstyvoji krikščionybė). Bizantijos menas ir jo tradicija.

~~48.4.3.~~~~47.4.3.~~ Didžiųjų Vakarų Europos stilių raida. Viduramžių kultūra (Romanika, Gotika Europoje, atspindžiai Lietuvoje). Renesanso epocha (lyginamoji analizė: europinė tradicija ir Lietuvos regionas). Barokas (Europos ir lietuviškasis variantai). Rokoko. Klasicizmas (europiniame ir Lietuvos kontekste).

~~48.4.4.~~~~47.4.4.~~ 19a. vid. - 20a. modernioji dailė ir jos atspindžiai lietuvių mene 19a. vidurio Vakarų Europos dailė. Romantizmas. Eklektika. Realizmas. Impresionizmas Vakarų Europoje ir jo atgarsiai lietuvių autorių kūryboje. Postimpresionizmas. Simbolizmas ir secesija, jų poveikis lietuviškai dailei. Fovizmas. Ekspresionizmas, jo stilistikos įtaka lietuvių dailininkams. Kubizmas. Abstrakcionizmas. Dada. Siurrealizmas. Pop menas. Op menas. Konceptualizmas ir jo paplitimas šiandien. Lietuviškos variacijos.

~~48.4.5.~~~~47.4.5.~~ Lietuvos profesionaliosios meninės kultūros istorinė raida Senoji Lietuvos dailė ir architektūra 14 - 19a. 19a. pb. - 20a. pr. dailė. M.K. Čiurlionis. 20 – 21 a. pr. architektūros ir dailės problematika (istorinis kontekstas, mokyklos, grupuotės, autoriai, dailės kryptys).

~~48.4.6.~~~~47.4.6.~~ Tautodailės ir etnokultūros kursas Etnokultūros samprata. Senovės baltų kultūra. Lietuviškos tautinės architektūros savitumas. Tradicinė skulptūra, tapyba, grafika. Pritaikomasis menas, amatai. Tautinis ornamentas.

47.4.7. Pasaulio religijų ir kultūrų įtaka menui. Pagoniškosios religijos. Krikščioniškoji kultūra. Krikščioniškųjų religijų ir kultūrų įvairovė. Budistinių kraštų kultūra. Musulmoniškųjų kraštų kultūra.